

HONVÉD.

Megjelenik e' lap vasárnapot kivéve minden este, feliven. Tartalmát teszik a' főhadivezérség hivatalos közleményei, irányczikkek, bel- és külföldi hírek.
Hirdetmények a' szokott díjért vétetnek fel.

HIVATALOS ROVAT.

A' KÉPVISELŐHÁZ dec. 31-ki esti ülésének, melyben a' felsőház

tagjai is részt vettek
JEGYZŐKÖNYVI KIVONATA.

Az 1848-dik évi dec. 31-kén tartatott vegyes országos ülésben.

Elnökök: b. Perényi Zsigmond és Pázmándi Dénezs, jegyző: Záborszky Alajos.

A' képviselőház határozatának következtében felszólíttatván a' honvédelmi bizottmány, hogy hazánknek általán, de különösen hadseregünk állapotáról és működéséről jelentést tegyen.

Ennek folytán a' honvéd bizottmány elnöke előadta, hogy az ellenségnek a' fővároshoz közeli közeledése miatt az országgyűlés tanácskozása minden pillanatban mostani helyén lehetetlenné válhatván, az országgyűlése és kormánya Debreczenbe áttétecsék, és minden törvényhatóságok ezentúl is az ország kormányának engedelmeskedni tartozzanak.

Továbbá indítvány tétetvén, hogy a' haza jelen eldöntő perczeiben a' békés kiegyenlítés a' nemzet becsülete, törvényes szabadsága és jóllétének alapjain és biztosításával megkísértessek.

Mind ezek határozattá váltak, mire Majláth György országbíró, gróf Majláth Antal, Lonovits József érsek, gr. Battyányi Lajos és Deák Ferencz megbizatván, oda utasittatnak, hogy az ellenség fővezérétől fegyvernynyugvást, és a' czéloztatott békekötést kieszközölni iparkodjanak; sőt a' körülmények úgy hozván magukkal magához ó cs. k. felségéhez Ferencz Józsefhez is személyesen a' fenirott czél sikeresítése végett is járuljanak. Miről a' törvényhozáshoz jelentésük elváratik.

Schlick hátrál!

A' hadügyminister folyó hó 30-án Miskolczról hivatalosan jelenti, hogy december 29-kén éj-

jel az ellenség szikszói táborából Kassának hátrahuzodott, lovasságunk, mely még azon éjjel rohanást tön, az ellenséges sereg helyett csak néhány betegekre talált, mínek következtében más napon seregünk Kassának indult, Schlicket hátrálásában erőtetett menettel folytonosan követve, ki maga 29-kén éjjelkor utazott vissza Kassára.

Kelt Pesten, december 31. 1848.

A' honvédelmi bizottmány.

Nem hivatalos rész.

Kolozsvár napjai nov. 17-ikétől, dec. 24-ik napjáig 1848-ban.

I.

Szükség volt nekünk megaláztatni, hogy a' mi hitünk megpróbáltassék.

A' szamosújvári szerencsétlen kimeneteli csata után nem lehetett többé kételkedni, hogy ha az ellenség Kolozsvárt meg fogja szállani, a' város feladja magát. Az egész országban el van terjedve azon vélemény, hogy Kolozsvárt árulás kényszerít feladásra. Ha csak ugyan igaz ezen vád, az idő fel fogja világosítani. E' sorok írója a' meny nyiben bele volt a' dolgókba avatva, az árulás mellett nem merne állítólag bizonyítani, de telyes meggyőződéssel meri azt állítani, hogy Kolozsvár árulás nélkül is kénytelen lett volna magát megadni. A' feladást nem az ellenség nagyobb száma, mint sokan elhithetni erőködnek, hanem az okozta, hogy a' hadfolytatásra nélkülözhetlen kellékek hiányába voltunk. Seregünk lelkesült, a' nemzeti ügy igazságától áthatott, de ezokatlan, hadviselésben járatlan, fegyelmet és kitartást még nem ismerő volt — a' vezérek és a' seregek közt merő idegenség, kevés módja, alkalmá, még kevesebb oka volt mindenkinek, hogy egymásirant bizalommal viseltesenek. Avatlanok fényes tervekkel fitogtatták mago-

kat, 's ámiták a' hiszékeny népet — iszonyu zajt ütöttek azzal mivel bölcsen hallgatni kell vala, 's öszszedugtuk kezeinket, hol erélyesen kell vala munkálódni.

A' szamosujvári szerencsétlenség az önbizalmat 's bátorságot is csökkentette. Így történt aztán, hogy a' midőn az ellenség már a' város határán járt, a' vezér sergeire, a' sereg vezéreire várt, igen kevés ember állott a' maga helyén, és oly általános zavar uralkodott bent a' városban, és kün a' harczoló táborban, hogy csak kevesek vitézségének 's hősie kitarlásának lehet tulajdonítani, hogy azon éjjel Urbán csordái Kolozsvárt el nem foglalták, hazait el nem hamvaszták, 's népét mint sok helyeken az országban barbar kegyetlenséggel le nem öldösték. Mig a' honvédek egy osztálya 's az aranyosszéki 's tordai menekültek lelkes százada alig néhányad magokkal Urbánt futásra kényszeríték, a' város utzáin csoportozó nép, vezetői által árulási merényekkel hitegetve 's fanatizálva a' helyett, hogy az ellenséggel szembe álljon, védtelen házakat rohant meg, 's szilaj bus kedvében, mig a' valódi vezér megszaladt, a' hadvezéri pálczát még gyakorlatlanabb kezekbe kívánta erőszakolni. Szóval, tény az, hogy a' mikor legnagyobb szükség lett volna reá, minden ember elvesztette a' fejét Kolozsvárt. Az általános zavar, fejetlenség, 's főleg vezéri ügyetlenség bizonyosságára szolgáljanak a' következő adatok: a) a' szamosfalvi győzelmes harczúak, a' kis de bátor nép, csak nem magok állták ki a' sarat, 's helyeiken maradtak, mig az alatt a' sergek nagy része 's az ágyutelepek Hunyad felé haladtak, b) a' monostori erdőbe helyezett őrsereg az országuton a' legnagyobb zavarban futó tömegek látására győződött meg, hogy az ügy a' városban már el van veszve; c) a' feleki őrszemek utasoktól értesültek a' város feladásáról 'sat.

A' város feladását megelőzte Urbánnak egy felszólító nyilatkozványa, melyben feladás esetében barátságát ajánlja, különben pedig kemény sorsot ígér a' városnak. Folyt az ágyuzás Szamosfalva környékén, 's már szinte sötét volt, a' midőn a' városház erkélyén a' város főbirája és egy polgár Urbán levelével megjelentek. Mindketten a' feladást ajánlották. A' néptömegeből valaki lövéssel felelt — máig se lehet tudni, vajjon a' golyó — mely szerencsére nem talált, a' Casimir Perrier juste milieu-je elvén járó, minden esetre becsületes főbironak, vagy pedig társának, a' martiusi napok egyik jelentékeny egyéniségének, Simon Eleknek volt-é szánva, kinek szájából a' feladás a' népnek nem volt inyére. Mi nem vádoljuk ezen polgártársainkat, az akkori körülmények közt, ismételve mondjuk, másképp tenniök nem lehetett.

Éjjel után város gyűlése tartatott. Ezen gyűlésben általános többséggel mondatott ki, hogy a'

város feladja magát. A' feladási alku megkötésére gr. Mikó Imre kincstárnok, és a' főbiró Grois urak bizattak meg. 16-án estve azon önérzettel hajtá fejét a' város népe nyugalomra, hogy az ellenség megveretve nyakra főre visszavonult, és a' mikor 17-kén reggel a' város utczáit megpillantók, a' siri csend, közrémülés az arcokon, hangosan jelenték, hogy sorsunk koczkája megfordult. Képzeljétek magatokat egy innepies boldog menyenyegző vidám termeiből a' szomorú temető néma sírkövei közé átvarázsolva, ilyen volt a' város kinézése 17-kén. A' nemzeti lobogókat mintha a' sir nyelte volna el; bár gyéren, de már ezen napon látni lehetett itt ott sárga fekete színeket. Mi soha se mérnök a' színek után a' hazafiságot, mi láttuk a' nemzet szép színeit házak felett lobogni, melyekre az éppen úgy illett, mint a' hatvan éves szüze a' menyaszszonyi ruha, és viszont a' fekete sárga színeket ott is kitéve, hol a' zászló színeinél a' szív érzései ezerszer szomorubbak voltak. De ha a' külszin mérlege az érzelemnek, el kelle borzadnunk önmagunk felett; a' sovány tehenekrőli álom jutott eszünkbe, a' mint azok a' legczimeresebb teheneket elnyelvén. azután is ép oly horpaszok 's meddők maradtak.

A' város biztossai Választnál érték bé tábornoki karát az ugynevezett ellenségnek. Mi soha sem tudtuk elhíttetni magunkkal, hogy a' cs. k. katonaságot ellenségnek leszünk kénytelenek tekinteni. Tántorithatlan hűségünk, ragaszkodásunk a' dynastiához, melyet egy gondolattal sem sérténk meg, arra jogositott, hogy a' fenyegetett személy- és vagyon-bátorság ellenségeinek megbabolázására és nem a' loyális és tiszta hűségű magyar nép elnyomására fog a' katonaság megjelenni. A' kiket mi úgy vártunk mint jó barátokat, mellünknek szegzett fegyverrel leptek meg, a' kiket mi éveken át a' vendégszeretetnek 's magyar őszinteségnek minden jeleivel elhalmoztunk, a' fajunk kiirtására öszszeeskütt vérengző csordák élén jelentek meg. Elég az, hogy a' cs. k. katonaság vezéreivel a' megadási alku megkötetett, 's kölcsönösön kiis lön cserélve. Ezen conventio szerint a' város 1. a' katonai kormányt elismeri. 2. A' katona tartás 's élelmezés felől, az eddig divatozó szabályozás szerint gondoskodik. 3. A' nemzetőrség átalakítása ígértetik. 4. A' város által fizetendő hadi költség a' főhadi kormány elhatározása alá tartozónak mondatik. 5. Személy- és vagyon-bátorság biztosittatik. 6. Az olah rablócsoporthoz a' város határán kívüli tartása egyenesen megígértetett.

Menyenyiben felelt meg szavának, 's inepélyes oklevelbe foglalt ígéreteinek a' katonai hatóság? csak hamar volt alkalmunk keservesen tapasztalni. Nov. 17-ike borus sejtelmek közt folyt el.

18-kán reggel szokott innepélyességgel adott tudtára Kolozsvárnak, hogy ha az ellenség bevonulása alatt csak egyetlen lövés történnék is, a' város ki fog raboltatni, 's a' legszomorubb következésekről lesz módja a' katonai előljárásnak jól állani. P. Horváth János ezredes hazánkfia, mikor közelebről mint ellenség, Sopront elfoglalta, loyálisabb volt, a' midőn nyilatkozatában csak is azon házakra szorított fenyegetéseivel, a' melyekből lövés vagy megtámadás történnék. Urbán egy elkeseredett vagy egy fanatikus ember gondatlan merényeért egy egész város életét tette fel.

12 órakor vonultak be a' városba Urbán seregei. A' lovasok felvont karabélyokkal az előcsapatot tették. — Egy más csapat lovasság zárta be a' tábor, mely mintegy 2 zászlóalj 2-ik határvidékiekből, néhány század Sivkovich és egy pár század sileziai határőrvadászokból állott. Ezekhez csatolva a' városból kiharancsolt, 's a' főtáborral egyesített Károly Ferdinánd gyalogság egy kis zászlóalját, az egész ellenséges tábor, mely 18-kán Kolozsvárra bevonult, valamivel állhatott több mint 4 ezerből. Az a' 16 ezerből álló fényes tábor tehát, mely Kolozsvártól Beszterczéig nyulva a' kis és nagy Szamos mentét mint sáska ellepve tartaná, 's a' melylyel a' reactio emberei rémitettek másokat, mindöszve is enynyiből állott. A' Gedeon tábornok következő napokon Kolozsvárra érkezett sergeivel hét ezernél többre szaporodott valamivel, de 8 ezerre nem növekedett. A' székelly mozgalmak miatt csak hamar tetemes része a' lovasságnak 's gyalogságnak Szeben felé parancsoltatván, a' szembetűnő hiányt az oláhtömegekből szedett ujonczok által, a' mint lehetett, fedezgették.

Jellemző volt a' tábor bévonulása. A' táborhoz tartozó cs. k. főrangu tiszték közt, a' Szamosfalvával szembe fekvő Sz. György hegye alatt fekvő oláhcsordának, mely ott napokon át a' szőlőbeli nyári mulató házakat, sajtókat sőt még a' termő fákat, szállótökeket is felégette, némely főnökeit, a' tábornoki karral együtt és egy sorban volt alkalmunk szemlélni. A' tábornok és az ezredesek, egy jó házból való gazdag angol kapitány és a' rabló 's gyilkoló főnökök csak nem karöltve léptettek át a' város utczáin. Mi a' katonai kar gépies szerkezetét jól ismertük, valamint azt is, hogy a' föltétlen engedelmesség, valamenynyiszer a' király és haza nevében fölszólittatik, a' katonának legfőbb erényei közé tartozik. De ismertük 's ismerte Europa az osztrák katonaságnak becsületről fogalmait. Ezen becsületérzessel az osztrák katona saját életét azonosítja. Nála ez szent és sérthetlen vala. Legfontosabb tisztének gyakorlata közben, a' társas élet minden viszonyaiban egy pillanatig se téveszté ezt szeme elől, 's ki ezt

feledé vagy téveszté, helyzetét 's jövendőjét tevő kockára. Ezen való vagy áleszmének tiszteletben tartása mellett foglalá el az osztrák hatalom alatt a' katonaság azon diszes helyet, mely neki minden születés és rangbeli különbség nélkül megnyitá a' nagyok termeit, 's társasága keresetté vagy legalább eltűrötté lön minden osztályoknál. Szóval: a' katonai kar a' becsület egy bizonyos nemének, mely minden esetre atyafias az erkölcsi érzéssel — hódolván, állását ez által nagy mértékben meg tudta kedveltetni. — De mit tesz most a' katonaság? Harczol a' nép ellen, mely alkotmányos királyához való hűségét keble szentjében őrzötte — felbőszített csordák élére áll, 's azoknak undok tetteit, borzasztó dülásait, vérfagyaláló kegyetlenkedéseit az ártatlan védtelen nép felett, részvételével elősegíti; főnökei dicséretekkel halmozzák el, kiknek egyedül csak a' bitófa érdemlett jutalmuk; és ezen csordák rablóvezérei, kiknek vér, halál, pusztulás és inség kíséri lépteiket, a' katonai főnökök kedves Waffén brüderei, ezekkel czimborálnak, ezekkel szöveteznek, társalognak, a' midőn a' becsületes mivelte lelkü, 's hűséges honpolgárokat az erkölcsi és physikai kinoknak minden nemeivel sujtolni csekély, sőt becsületes dolognak tartják. Egy pillanat azon csoportozatra, melyet a' városba vonult tábornoki kar képezett, meggyőzött bennünket, hogy a' tisztai kar nagyobb része, mert hisz mi is megemlítettük a' kivételeket — hivatását, 's eddigi diszes helyzetét megtagadta.

Dézs, (végzet.)

23 és 24-ik közti éjszakáról az a' hír, hogy K. Sz. Ujvártt járt. Való e' hír vagy sem, nem tudom, 's ezt itt csak is mint szóbeszédet hozom fel. Beszélnek még 1000 aranyról is. — Mondják azt is, hogy 24-kén reggel egy dézei főpolgár szekerét kiküldte volna Urbán eleibe, 's ő e' szekerem járta meg Déézst az ütközet előtt. — Való vagy sem nem tudom, de ezt beszéllek. —

24-én 10 óra után jelenti egy huszár a' rét erdőről (itt volt néhány huszár előrsőn) az ellenség közeledtét. Lármadob veretik. Mintegy 400—500 gyalog fegyveres, az aulabeliek 's gyakorlatlan lovasok két ágyuval kiküldetnek a' rét erdő felé, ekkor az ellenség az erdőnéli hegyre már feljött. — Az ellenség állott 2500 gyalog 's egy divisio lovashól, 5 ágyuval; ezen gyalogság egy része éjjel a' Szamoson átkelvén, közelgett Kozárvár felé. Ezen részre küldetett 7—9 ágyu, ssámos fegyveres gyalog 's a' Wilhelm huszárok. A' huszárok látására a' Kozárvár felé közelgetett egy zászlóalj határőrs megszalad. — Az ellenfél tisztai beszéllek, hogy az erdőnél figyelmeztették Urbánt — ki maga vezényelt — az erős helyre, melyen elpusztulniok kell, 's erre Urbán azt felelé:

„hogy tud ő mindent, 's részére minden jól van. Másfelől a' kiállított kevés magyarságnak K. azt parancsolta, hogy az ellenség első ágyu lövésére vonuljon vissza. — A' két magyar ágyu a' város végén volt felállítva, 's az Urbán ágyuzására felelt. — A' kevés magyar csatárok az ellent egyszer visszaverték az erdő közepéig, 's ekkor se küldetvén számukra segítség, innen kéntelenek voltak hátrálni. Urbán itt 30—40 gyalogot vesztett. Egy ágyuja meglövetett, tüzértltszje lovát 's ő szürkéjét vesztette el. — Az aulabeliek különösen vitézül viselték magukat a' rohanó lovasság föltartóztatása által, melyből leszedtek 25—30-t 's mintegy 15 lovat. Az aulából egy sem esett el, egy elfogatott.

Ezen jeles ifjak kitartásának lehet tulajdonítani csak is a' városban lévő ágyuk elvihetését 's a' lánzsás nemzetörök hivonulhatását, kiket utjokban a' jeles Wilmos huszárokkal a' lelkes Zsurnai százados fődözött. —

A' megyei tömlöcznél megbujt önkéntes százados Lator Gy. lelötte a' megyeházi udvarra belovagolt Lambert könnyűlovas kapitányt. Lator Gy. él 's most is százados.

Urbánnak fegyveresse nem volt anynyi, mint K-nak, 's ha K. vezéri tulajdonokkal bír, Urbánt semmivé teheti. — A' magyar tábornak nem volt vezére, — kortesvezér 's hadvezér közt sok a' különbség. — Így a' rossz vezérség tétlensége miatt a' magyar sereg kénytelen volt megszaladni. Urbán a' hidig üldözte, 's itt felállított ágyuiból tüzelt rájuk, de a' fedező huszárokat üldözni nem merte. E' jeles huszárságot a' városból kijött schvalizserekkel szembeszállni eltiltá K., — holott ezen vitézekből egy, egyedül is föltartá az egész osztály lovasságot, melyből 3-at lelőtt, a' negyediket ispotályba küldött; egy legényt az A. őri parasztok — miután alóla lova kilövetett — agyonverték. —

A' már Kolozsvárról kiinduláskor rablási szabadságot nyert, 's mintegy 16 óráig rabolt katonaság a' városban kereste az önkinteseket 's magyarországiakat. Ezeket háznál vagy utcán — hol találta — lötte, verte agyon. Így vertek agyon 18-at. Dézsaknán 11-t, 's 2 aknait vertek agyon. Sokan ruhát változtatva megszabadultak. Az így agyonvert 's ruháiktól is kifosztottakat utcán 's

udvaron 3-ad napig hagyta heverni, emberi módoni temetésekeltiltván a' polgárságnak. 3-ad nap hóhérral hordatta öszsze — hóhérszekeren, 's így rakatta gödörbe. — Dézsiek is lövettek meg. — Templomból is raboltak.

K. a' dézsieket átaljában árulással 's utánna mások Urbánnali czimborasággal vádolják. Ez hamis vád, 's csak is a' vezéri tétlenség takarójául szolgálhat. — A' dézsiek tettek anynyit, menynyit fegyvertelen embernek tenni lehetett, 's ha K. is tett volna anynyit, menynyit egy vezérnek tenni kell vala, nem ő, de Urbán szalad el — ha t. i. el tudhatott volna.

24. 25-kén Urbán seregével Dézsea tanyázott 's evett, ivott tisztetől ingyen.

26-án indult K. után 's haladt Kaczkóig. 27-kén Galgóig, 28-án Ilondáig, 29-én Somkútig. 30-án itt rostokolt, 's az elfogott kövári 's szolnoki sz. birákkal 5 akasztott oláhnak ásatott sirt. Dec. 1-sőjén visszaindult, 's már 2-án Dézsen volt. — Ezen hétre tér- 's másféle parancsnokul hagyta Dézsen határör kapitány Bindert, e' férfit becsületességének köszönheti igen sok magyar ember vagyonát 's életét, mert ha ő az oláhokkal nem úgy bánik, mint bánt, sok magyar birtokos 's magyar ember esett volna áldozatul a' nép dühének. Mely becsületességért őt az oláhok be is vádolták Urbánnak, hogy a' birtokosokkal tart. — Dec. 3-kán Urbán seregével Kolozsvárra sietett. Ez időtájt lehetett a' gyalui csata.

Katona megszalasztása után határörökkel kevert oláhságot küldött Urbán Mihalás vezérlete alatt M. Lápos lefegyverzésére. A' m. láposiak tovább ellen nem állhatván, parlamentaireket küldenek Mihaláshoz, ki őket letartóztatta, 's egy éjjel — mint mondják — akasztófához köttette. M. Lápost M. lefegyverezte 's 2200 p. frtig fizettette meg. A' birtokosok többnyire kiraboltattak, 's részint a' falusiak tették a' rablást. Így estek a' rablások az ország nagyobb részében, úgy, hogy a' károsítottak károsítóikat is tudják 's ösmerik.

Az oláhság még most is hisz és bízik Urbánban, kiről úgy vélekedik, hogy őt 's seregét a' golyóbis nem járja, mivel ő Krisztus koporsóját meglátogatta, 's a' koporsóból kijött gőz őt átjárta 's testét a' golyóbisnál keményebbé formálta. — Máskor többet. —

GYORSUTAZÁSIJELENTÉS.

BIASINI gyors-utazási intézete ezennel tudatja a' t. cz. utazókkal, hogy **KOLOZSVÁR** és **PEST** között a' gyorszekerei **VASÁRNAP** 7-dik Januáriustól 1849 elkezdve minden **VASÁRNAP** és **CSÖTÖRTÖKÖN** reggeli 4 orakor indulnak **KOLOZSVÁRRÓL** **PESTRE** és **PESTRŐL** **KOLOZSVÁRRA**. (3—6)

Utások, Podgyászok és Pakéták gyors szállításra felvétetnek.

Egy személy ára **KOLOZSVÁRRÓL SZOLNOKRA** vagy **SZOLNOKRÓL KOLOZSVÁRRA** 17 f. 20 kr. pengőben. Kolozsvárt 1. Január. 1849.

Szerkeszti és saját betűivel nyomatja **Ocsvai Ferencz**.